

## **Richtlijn voor het tolken voor doofblinde mensen**

**Juni 2017 studeerde Leen Wellekens af als tolk VGT. Ze maakte haar eindwerk over tolken voor doofblinde mensen. Voor dit eindwerk deed ze eerst een literatuurstudie over het tolken voor doofblinde mensen. daarnaast toetste ze de theorieën aan de praktijk door het afnemen van interviews bij gebarentalige vlaamse doofblinde mensen. aan de hand van haar bevindingen stelde ze een richtlijn op voor tolken VGT die gaan werken voor doofblinde klanten. Hieronder vindt je de checklist. Dit is volgens ons een zeer nuttig instrument voor tolken. Alvast proficiat aan Leen Wellekens voor deze realisatie. Wie na lezing opmerkingen of suggesties heeft, kan die laten weten via <mailto:info@annatimmerman.be> We willen de richtlijn namelijk, na bespreking, bekend maken bij de tolken zelf, zodat de die effectief zal worden gebruikt. .**

### **Richtlijn/Checklist voor tolken Vlaamse Gebarentaal die tolken voor de doelgroep doofblinden**

Voorafgaand aan de opdracht:

- Als de klant vraagt om vervoer, beslis dan zelf of je dit wilt doen. Zorg ervoor dat alles duidelijk afgesproken is
- Begeleiding is een belangrijk onderdeel van het tolken voor doofblinden. Iedereen is verschillend, vraag dus aan je klant wat die van jou nodig heeft. Hoe vaker je voor dezelfde persoon tolkt, hoe vlotter dit verloopt
- Spreek met je doofblinde klant af aan de ingang van het gebouw. Staat er op de aanvraag dat de persoon binnen wilt afspreken, kan het zijn dat de klant het gebouw al kent en dit niet nodig is
- Maak afspraken met je klant! Ga niet zomaar ergens zitten, maar overleg hierover. Zorg ervoor dat je niet te dicht of niet te ver van de klant zit. Hou rekening met lichtinval, zorg ervoor dat de klant niet naar het licht kijkt. Ga nooit voor een raam zitten. Vraag aan de klant of die het belangrijk vindt dat je dichtbij de spreker gaat zitten, dit kan belangrijk zijn bij het kiezen van positie. Wanneer de klant gebruik maakt van haptics, zorg er dan voor dat er lichamenlijk contact mogelijk is

Tijdens de opdracht:

- Bij het tolken in een kleinere gebarenruimte, probeer dan binnen de 'tunnel' van je klant te blijven. Je kan hier op letten door aandacht te besteden aan de ogen van de doofblinde persoon. Gebaar onder je kin, zodat je klant ook naar je mimiek kan kijken
- Als tolk moet je achtergrondinformatie tolken die relevant is. Doe dit bij doofblinden ook met de visuele informatie. Dit kan gaan over inhoud van een tekst, wat er geprojecteerd wordt of materiaal waarover gepraat wordt, vooral als de doofblinde klant dit niet kan zien
- Hou rekening met de context tijdens het tolken. Welke mensen aanwezig zijn en waar belangrijke zaken zoals toilet zich situeren kan je best meegeven. Context betekent ook hoe andere mensen zich voelen, hun mimiek en andere belangrijke gebeurtenissen in de situatie
- Vraag aan je klant welke variant van gebarentaal die gebruikt en of het voor hen belangrijk is dat jij je hieraan aanpast, dit is meestal zo bij oudere doofblinden

- Geef het altijd aan als je even weggaat en ook waarom, bijvoorbeeld: even dag zeggen tegen een collega, naar toilet gaan
- Let er tijdens de opdracht op dat de situatie ideaal blijft voor de klant. Het kan dat de lichtinval verandert, de spreker zich verzet of dergelijke. Blijf hiervoor attent.
- Iedere doofblinde heeft individuele voorkeuren, vraag hiernaar bij je klant

Tijdens het vierhandengebaren:

- Houd rekening met je kledij, doe zwarte of donkere kledij aan
- Vraag aan de klant hoe die wilt plaatsnemen (knieën geschrinkt? Met de rug naar de spreker?)
- Zorg ervoor dat je niet te ver of te dicht zit of staat
- Toets tijdens het tolken of alles nog steeds goed verloopt. Gebaar je te hoog of te laag? Is er nood aan pauze (klant of tolk)?
- Pas je aan de klant aan. Je zal aanvoelen of jouw tempo te laag of te hoog ligt. Als je niet zeker bent mag je dit altijd bevragen. Als de handen van de klant de jouwe niet kunnen volgen, ga je te snel. Hou er rekening mee dat niet iedere doofblinde evenveel ervaring heeft met de methode vierhandengebaren
- Pas je vingerspelling aan (trager) zodat deze makkelijk afleesbaar is voor de klant
- Context is belangrijk tijdens het vierhandengebaren. Zorg ervoor dat je gebaren op de juiste plaats maakt. Als de context niet duidelijk is, doe je toevoegingen zoals het benoemen van de boodschap (informatie, vraag, waarschuwing,...)
- Context kan ook gaan over de personen aanwezig of de sfeer. Het kan van belang zijn om geslacht, nationaliteit,... van gesprekspartners mee te geven. Het is belangrijk dat de doofblinde klant op de hoogte is van bepaalde gevoelens, het doel van de communicatie en andere zaken die niet zichtbaar zijn voor hen zoals de mimiek van de persoon, nee schudden,... Dit kan ook meegegeven worden door middel van haptics
- Geef zaken in de omgeving weer die de doofblinde persoon misschien niet ziet. Als tolk moet je dus meer van de omgeving of het omgevingsgeluid meegeven dan bij een dove klant
- Vraag de doofblinde klant of het nodig is om ook geschreven/geprint materiaal te vertalen. Dit kan ook gaan over geprojecteerde zaken
- Als het voor jou en de klant mogelijk is, maak dan gebruik van haptics. Gebruik het gekende systeem, ga geen dingen uitvinden.
- Laat het aan je klant weten als andere mensen het gesprek volgen, dat kan door twee vingers op de arm te plaatsen (haptic)
- Vraag aan de klant of die bepaalde voorkeuren heeft tijdens het vierhandengebaren, zoals welke dominante hand,...

Tijdens het duotolken:

- Geef de wissel goed aan, als je collega overneemt, wijs dan zodat de doofblinde persoon dit gezien heeft
- Probeer een langere periode te tolken, neem bijvoorbeeld 30 minuten

Ga niet te dynamisch tewerk. Zorg ervoor dat één tolk alles tolkt. De doofblinde persoon kan moeilijk naar beide tolken kijken.

na de opdracht

Na de opdracht vraag je er als tolk feedback over. Op die manier kan de doofblinde persoon aangeven wat goed was en wat beter kon, waardoor in de toekomst betere samenwerking mogelijk is.